

Case til kapitel 1

Social- og specialpædagogikkens historik og paradigmer

Af Birgit Kirkebæk

Sofie Rifbjerg taler ved Evnesvages Vels landsmøde i 1957

”Består der en uforstående holdning over for de evnesvage og deres problemer?” Dette var titlen på børnepsykolog og seminarieforsøger Sofie Rifbjergs foredrag ved Evnesvages Vels landsmøde i 1957. Hun indledte med at sige, at det letteste ville være at sige ”ja” til det spørgsmål og så sætte sig ned igen, men at hun alligevel ville forsøge at uddybe svaret på spørgsmålet. Hun sagde, at nogle var så syge, at de måtte bo på institution for ikke at blive udsat for hån og spot, og at det måtte ske i institutioner ”hvor der i vore dage sikkert altid er en human atmosfære” (Evnesvages Vel, 1, 1957, s. 1). Hun gennemgik i sit foredrag udviklingen på området for svagtbegavede og slog fast, at det gjaldt om ”så tidligt som muligt at finde de svagt udrustede, at anerkende dem som medmennesker i samfundet og dermed føle forpligtelse til at give dem en god barndom og give dem lejlighed til at få det bedst mulige ud af deres evner” (Evnesvages Vel, 1, 1957, s. 3). Hun talte også om den bestående hækkeorden og problemet med at overkomme de fordomme, der kunne være, og hun slog fast, at dem, der ”ikke kunne lære noget”, skulle samfundet værne om: ”Så fattige er vi vel heller ikke, at vi ikke har råd til at give de få procent af menneskehedens børn en lykkelig tilværelse. Vi vil da sikkert erfare, at deres glæde og tryghed giver os mere, end vi giver dem” (Evnesvages Vel, 1, 1957, s. 4).

Dette standpunkt i forhold til respekten for ”de svageste” var ikke nyt. Allerede i 1936 talte Sofie Rifbjerg som en af de meget få imod den sterilisationspraksis, der var indført med Sterilisationsloven af 1929 og Åndssvagebogen af 1934. I en artikel ”Hvem har ret til livet” skrev hun: ”Efter den nye Sociallovs og Sterilisationslovens Gennemførelse er det blevet et stadig mere nærgående Spørgsmaal, dette om Retten til at leve. De Mennesker, som foreslaar, sanktionerer eller gennemfører disse Love, og som har Mod til at stemple saa mange af de levende Mennesker som værdiløse, ja skadelige Medlemmer af Samfundet, HVEM anser de for værdifulde nok til at fortsætte Slægten” (Børnesagens Tidende, 1936, s. 47). Det var blandt andre overlæge Wildenskov fra De Kellerske Anstalter, hun rettede kritikken imod, og hun skrev, at hvis man skulle følge Wildenskovs definition på åndssvaghed, så skulle 10 procent af befolkningen steriliseres.

Arbejdsspørgsmål til casen:

1. Hvilke af de fire socialreformer knytter disse udsagn af Sofie Rifbjerg sig til?
2. Hvilken diskussion er det, hun overordnet fører?
3. Hvordan forholder vor tids inklusionsdebat sig til Sofie Rifbjergs udsagn om institutionens nødvendighed?